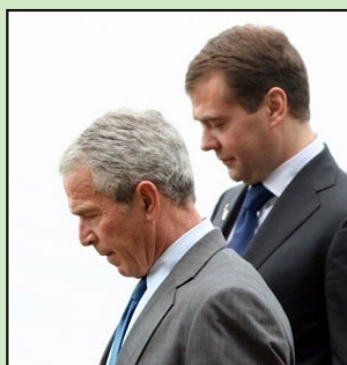
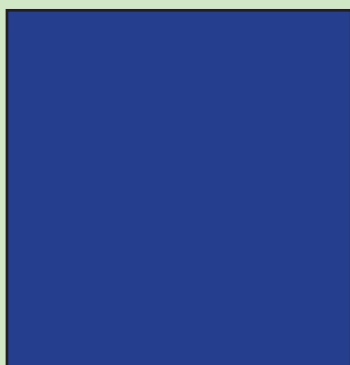

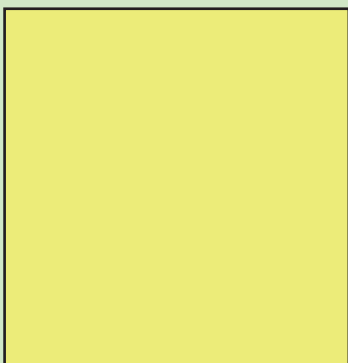
POLITICAL & SECURITY STATEWATCH

Buletin analitic lunar editat de IDIS "Viitorul"

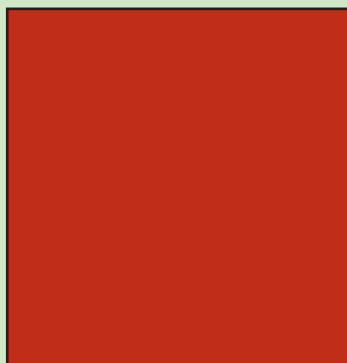

Focus

REMITENȚELE ȘI
DEZVOLTAREA
ÎN REPUBLICA
MOLDOVA

MOLDOVA ȘI
ROMÂNIA:
REVENIREA LA
NORMALITATE SAU
O FALSĂ
RECONCILIERE?

ÎNDELUNGA
CĂUTARE A
„APROPIATEI
REGLEMENTĂRI”
A CONFLICTULUI
TRANSNISTREAN

www.viitorul.org

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) Viitorul reprezintă o organizație de cercetare, educație și de promovare, care activează într-o serie de domenii legate de: analiză economică, guvernare, drept, științe politice, management instituțional și strategii. IDIS a fost înființat în 1993 în calitate de organizație neguvernamentală, necomercială și non-politică.

Ion Marandici

ionmarandici@gmail.com

August 2008

2

Nr. 7 (14)

REMITENȚELE ȘI DEZVOLTAREA ÎN REPUBLICA MOLDOVA

1. Sumar

Fiecare al treilea moldovean intenționează să părăsească țara și tendința respectivă pare să se mențină. Chiar dacă este percepută în mod general ca un fenomen negativ, migrația și banii pe care emigranții îi trimit acasă sub forma remitențelor pot avea un impact pozitiv pentru dezvoltarea statelor de origine. Remitențele reprezintă 36,2% din Produsul Intern Brut (PIB) al Moldovei, care alături de Tajikistan se situează pe primul loc în topul statelor beneficiare de pe urma acestor transferuri (Banca Mondială, 2008).

Relația vagă dintre remitențe și dezvoltare în Moldova nu a fost încă pe deplin explorată. Cazul moldovenesc arată că nivelul mare al remitențelor a dus la venituri mai mari în multe gospodării, însă nu a contribuit la dezvoltare. De fapt, veniturile mai mari constituie un element al dezvoltării și reprezintă principalul avantaj al remitențelor, însă examinarea întregului spectru al costurilor economice, politice și sociale ale remitențelor demonstrează că sporirea veniturilor unor gospodării și combaterea sărăciei nu reprezintă singurele aspecte ale dezvoltării. Astfel, în pofida intrărilor masive de valută din străinătate, Indicele Dezvoltării Umane pentru Republica Moldova nu s-a îmbunătățit semnificativ; țara se situează pe locul 111 din 177 de state cu un indice de -0.708, care este mult mai slab decât indicele din 1990: -0.740 (PNUD, 2005).

2. Remitențele emigranților și investițiile străine

2.1. Cine sunt expeditorii?

Cauzele migrației sunt esențiale pentru înțelegerea comportamentului emigranților. După prăbușirea Uniunii Sovietice, principalele cauze ale migrației erau culturale și etnice, în timp ce mai târziu cauzele majore au devenit cele economice (Mansoor & Bryce, 2005). Oamenii au început să plece mai ales din cauza sărăciei, corupției și subdezvoltării, trăsături definitorii ale noilor republici independente. Tocmai acest al doilea val al migrației este asociat cu remitențele.

Un sondaj efectuat în 2006 de către Organizația Internațională pentru Migrație (IOM) a relevat că absența unui loc de muncă, creșterea consumului și sărăcia erau principalii factori ce cauzau migrația. Ar fi rezonabil să presupunem că majoritatea familiilor emigranților erau sărace. Totuși, Schrooten (2006) după o analiză detaliată demonstrează că venitul pe cap de locuitor și rata șomajului nu afectează nivelul remitențelor. Schrooten își construiește argumentația considerând că situația economică din țara-gazdă influențează nivelul transferurilor bănești de peste hotare. În afară de politicile imigraționale ale țării gazdă, cantitatea banilor trimiși acasă depinde și de numărul emigranților, intențiile și așteptările lor vizavi de statul de origine; educația, vârsta și loialitatea față de familie sunt alți factori. Datele utilizate de Banca Mondială (2008) se bazează pe date culese în 2005 și indică pentru 2008 cifra de 705 533 de emigranți moldoveni (17% din populație), în timp ce statisticile oficiale estima că 400 000 de moldoveni munceau peste hotare în 2006 (Biroul Național de Statistică, 2006). Chiar dacă datele sunt contradictorii, cifrele arată că din 1999, după criza financiară, numărul emigranților a crescut semnificativ și continuă să crească.

Ultimul recensământ constata că 53% din populație locuiește în mediul rural, în consecință presupunem că cea mai mare parte a remitențelor este trimisă către gospodăriile rurale. Datele IOM confirmă faptul că cea mai mare parte a emigranților vin din sate și orașe mici din mediul rural.

Educația are un rol important în alegerea țării de destinație și numărul banilor trimiși acasă. Potrivit lui Luecke, Mahmoud și Pinger (2007) numai 14% din actualii muncitori sezonieri planifică să se stabilească în străinătate. Evident că cei care vor să părăsească definitiv Republica Moldova trimit mai puțini bani acasă, dar ar fi riscant să inversăm logica și să spunem că emigranții, care trimit mai puțini bani acasă doresc să rămână peste hotare. În ceea ce privește destinația, marea parte a emigranților pleacă în Federația Rusă (BM, 2008). Totuși, unii dintre ei lucrează în Federația Rusă, pentru ca mai târziu să-și poată permite să plece în UE. Persoanele, care aleg UE, sunt mai ales femei, cu un nivel de

educație mai ridicată, venind din zone urbane; aceste persoane sunt ghidate mai ales de oportunitate și nu de nevoi (Luecke, Mahmoud & Pinger, 2007). Comparativ cu cei care pleacă spre CSI, emigranții din UE trimit o parte mai mică a veniturilor acasă. Cea mai simplă explicație bazată pe datele de mai sus este că persoanele, care pleacă în Federația Rusă, sunt motivate de nevoi și că nu văd o altă cale pentru a câștiga bani pentru traiul zilnic.

2.2. Investițiile Străine Directe și remitențele: rezultate diferite. Este aceasta o comparație pertinentă?

În Moldova, remitențele pot fi privite ca un mecanism de reducere a dependenței de investițiile străine directe și în general, de capitalul străin. Mechtild Schrooten (2003) susținea că „în Moldova, Kirghizstan, Tajikistan și Armenia remitențele au depășit fluxurile de investiții străine” (p.12). În literatura de specialitate este acceptată teza că banii transferați sub forma remitențelor sunt mai buni. „Remitențele s-au dovedit a fi mai puțin volatile, mai puțin pro-ciclice și din acest motiv o sursă de venit mult mai sigură decât alte fluxuri de capital ce intră în țările în curs de dezvoltare, adică investițiile străine directe (ISD) și asistența pentru dezvoltare (Gammeltoft, 2002; Keelz și Tran, 1989; Puri și Ritzema, 1999; Ratha, 2003 citați în de Haas, 2005, p. 1277). Cu toate acestea, autoritățile moldovene își îndreaptă atenția numai către atragerea investițiilor străine în loc să încerce să valorifice remitențele emigranților. Atragerea investițiilor străine a devenit o prioritate strategică menționată și în Strategia pentru Atragerea Investițiilor și Promovarea Exporturilor. Pentru a atinge acest scop, a fost creată o agenție de stat specială, însă rezultatele activității acesteia nu sunt încă vizibile. Comparat cu marii investitori străini, capitalul disponibil în gospodăria unui emigrant este de mii de ori mai mic.

Chiar dacă sunt mai sigure, remitențele rareori devin surse de finanțare pentru proiectele de dezvoltare sau se transformă în investiții. Sondajul IOM (2006) arată că în Republica Moldova remitențele sunt cheltuite mai ales pentru consumul curent și achiziționarea unor bunuri casnice neproductive, iar emigranții reveniți acasă rămân neîncrezători în rentabilitatea investițiilor locale mai ales din cauza barierelor administrative și corupției. În ultimele doisprezece luni, nivelul mediu al remitențelor în fiecare gospodărie a atins cifra de 1300 USD, în timp ce în 2007 suma totală a remitențelor atingea 1 200 milioane USD (BM, 2008). Același sondaj IOM efectuat în 2004 releva că suma medie de transfer este de 300 USD. Am constatat anterior că principalele cauze ale migrației sunt sărăcia, șomajul și creșterea consumului, și că majoritatea emigranților sunt

nevoiți să plece; este rezonabil să presupunem că cea mai mare parte a remitențelor este reprezentată de cantități mici de bani trimise către gospodăriile nevoiașe.

În 2007 au crescut și ISD atingând cifra de 532 milioane USD, ceea ce reprezintă o creștere de 44,7% comparativ cu anul precedent. Cei mai mari investitori sunt Olanda cu 21%, urmată de către Federația Rusă - 10,6%, Cipru - 10% și Spania - 7,8% (Banca Națională a Moldovei, 2008). Luând în considerare faptul că 41,6% dintre gospodării au un membru peste hotare, remitențele par să aibă un impact mult mai mare asupra combaterii sărăciei decât asistența străină și ISD. Totuși, reducerea sărăciei în familiile emigranților nu înseamnă că sărăcia scade în general.

3. Remitențele - binecuvântarea sau blestemul unei țări în tranziție?

3.1. Consecințe economice

Dezbaterile referitoare la influența remitențelor asupra dezvoltării împart cercetătorii în două tabere. Unii economiști consideră că remitențele contribuie la creșterea investițiilor, în timp ce alții consideră că acestea pot duce la apariția simptomelor „sindromului olandez”. Posibile simptome ale „boli olandeze” sunt evocate și de Manson și Quillin (2006). Într-adevăr, leul, valuta națională moldovenească s-a apreciat continuu în raport cu dolarul american și moneda unică, tocmai din cauza remitențelor. Banca Națională încearcă prin cumpărarea unor cantități mari de valută străină să mențină rata de schimb și să nu permită aprecierea valutei naționale. Acest proces de creștere a rezervelor valutare este numit și „sterilizare”; principalul neajuns este faptul că valuta cumpărată de pe piața internă nu este investită, ci conservată. Rata reală de schimb este afectată de remitențe și conduce la scumpirea exporturilor.

Pe de altă parte, de Haas (2005) evidențiază faptul că majoritatea emigranților nu pleacă din cele mai slab dezvoltate state și în consecință nu contribuie la reducerea sărăciei în cele mai slab dezvoltate state. Este important de menționat că de Haas a contestat viziunea pesimistă asupra cheltuirii remitențelor. Cercetătorul susține că „tot mai multe date empirice din țările Americii Latine, în special, dar și din țări asiatice și africane, arată că remitențele sunt investite de către emigranți și membrii familiilor acestora în agricultură și unele întreprinderi private” (p. 1274). Mai mult, consumul bazat pe importuri conduce la creșterea veniturilor la bugetul de stat, care pot fi investite. Așadar, chiar dacă în Republica Moldova majoritatea cercetătorilor consideră consumul

exagerat cauzat de remitențe drept ceva dăunător pentru economie, de Haas inversează argumentul și spune că cheltuirea pentru consum poate fi considerată dezvoltare.

După transferarea prin bănci, servicii rapide sau direct prin curieri (șoferi, prieteni), urmărirea banilor devine dificilă. Totuși, putem presupune că a apărut un ciclu de cheltuire a remitențelor în Moldova. În gospodăriile, în care unul dintre membri lucrează peste hotare, veniturile cresc. Creșterea veniturilor determină o creștere a cererii pentru diverse bunuri de consum (mai ales alimente, îmbrăcăminte, bunuri casnice) și deseori la creșteri de preț, pentru că oferta este limitată. Cererea mare conduce la dependența de importuri. În același timp, sărăcia scade în unele gospodării, însă din cauza tendințelor inflaționiste aceasta se răspândește în alte gospodării, în care niciunul dintre membri nu a ales să emigreze. Acest lucru ar trebui să ducă la o creștere a numărului de emigranți, pentru că sărăcia și șomajul sunt cele mai importante cauze ale migrației. Bineînțeles că cererea crescută pentru anumite produse ar trebui să conducă la dezvoltarea producției locale, însă asemenea exemple nu au putut fi identificate.

În Moldova, remitențele nu au contribuit încă la dezvoltarea locală și există o multitudine de factori, care au cauzat acest eșec. În primul rând, atunci când se încearcă promovarea unor proiecte comunitare în zonele rurale, care-i implică pe toți membrii unei localități, există dificultăți serioase în a convinge locuitorii să contribuie financiar. Dacă înainte de căderea comunismului la nivel local funcționau colhozurile (cooperative agricole comune), după 1991 satele s-au atomizat. Proiectele comune pentru comunitate erau percepute ca o încercare de revenire la comunism. Familiile și clanurile au devenit principalele rețele sociale în zonele rurale, responsabile și de susținerea grupurilor social-vulnerabile. Puținele centre comunitare create în Moldova au fost edificate cu asistența financiară a instituțiilor donatoare. Din nefericire, comunele nu sunt pregătite să asimileze canitatea de bani, pe care o primesc. Luecke, Mahmoud și Pinger (2007) demonstrează că majoritatea banilor sunt cheltuiți pe alimente, însă nu există dovezi că producătorii locali ar beneficia de pe urma remitențelor. În majoritatea cazurilor, o mare parte din banii veniți de peste hotare în gospodăriile rurale sunt cheltuiți în centrele urbane pentru cumpărarea bunurilor pentru gospodăria rurală, cea mai mare parte a cărora este importată. Astfel, investițiile în mediul rural sunt rare, iar efectul multiplicator are loc mai mult în centrele urbane. Remitențele determină familiile multor emigranți să-și cumpere imobile la oraș și

să părăsească satele. În plus, emigranții nu sunt pregătiți să cheltuiască banii pe proiecte comunitare, pentru că așteptările lor referitoare la dezvoltarea generală a țării sunt negative.

Experiența unor state din America Latină și unele state asiatice, care trec prin experiența emigrării de câteva decenii și s-au confruntat cu aceleași probleme referitoare la remitențe ar putea fi utilă. Chiar dacă ar putea suna prea intervenționist, statul poate contribui indirect la re-direcționarea remitențelor către investiții productive prin crearea unui mediu de afaceri și un climat investițional favorabil; aceasta a fost o recomandare des auzită din partea UE și a unor instituții donatoare majore. Ellerman (2005) tratează relația dintre remitențe și dezvoltare dintr-o perspectivă mai amplă, sistematizând din practica internațională patru inițiative de transformare a remitențelor în dezvoltare. Cercetătorul a subliniat patru metode folosite de diverse țări: 1) reținerea unui procent din remitențe, 2) atragerea acestora în depozite bancare formale 3) crearea stimulilor pentru mai multe investiții directe în producție 4) crearea și implicarea asociațiilor emigranților în țara de destinație în acest proces. O asemenea listă de soluții posibile va fi necesară pe viitor, pentru că nivelul remitențelor în 2007 a fost sub-estimat chiar și de Fondul Monetar Internațional (FMI). Ultimele date pentru 2008 sugerează că nivelul remitențelor va crește comparativ cu 2007. Ba mai mult, nu există dovezi că acest proces va înceta în următorii ani.

3.2. Structurile sociale și remitențele

În cazul familiilor, remitențele conduc la diferențierea rolurilor, mai puțină grijă părintească pentru copii și uneori, crime. În unele familii, remitențele evidențiază diversele roluri sociale pe care le au bărbații și femeile într-o comunitate. Mai ales în familiile din zonele rurale, rolurile sociale nu s-au schimbat; bărbații au sarcina de a face rost de bani, iar femeile sunt percepute tradițional ca gospodine. Din acest motiv, o mare parte din populația masculină rurală pleacă în Federația Rusă și trimite o mare parte din bani familiei. Poate că familiile câștigă în termen financiari, dar apar și efectele adverse. Rata divorțurilor este în creștere; sunt tot mai puțini tineri, care să aibă grijă de bătrâni. Remitențele conduc uneori și la crime. Există numeroase cazuri, când emigranții reveniți acasă, sunt atacați, pentru că sunt percepuți drept purtători ai unor sume importante de bani. Familiile emigranților sunt și ele amenințate, pentru că structurile criminale locale presupun că acestea păstrează sume mari de bani în casele lor. Șantajul sau furturile de la familiile emigranților sunt răspândite. Astfel, este greu de evaluat dacă

avantajele financiare compensează daunele sociale pe care le cauzează, migrația și remitențele în particular.

Societatea civilă moldovenească nu a fost afectată semnificativ de banii veniți de peste hotare. Este greu de spus dacă remitențele au avut același efect paralizant asupra societății civile la fel ca ajutorul străin. Prin efect paralizant se subînțelege dependența exagerată a ONG-urilor moldovenești de asistența externă și absența unor proiecte comunitare de voluntariat. În termenii reprezentării intereselor, nu există nicio organizație națională vizibilă, care să reprezinte interesele emigranților. Nici emigranții nu au creat asociații ale localităților de origine în regiunile de destinație; de aceea am putea susține că după prima decadă de migrație, remitențele au avut efecte adverse asupra consolidării unei societăți civile funcționale.

3.3. Politica și remitențele

La fel ca societatea civilă moldovenească, partidele politice nu au soluții pentru provocările migrației. Migrația nici măcar nu este un punct important e agenda celor mai importante partide. Numai în noiembrie 2007, atunci când a fost adoptată noua lege privind finanțarea partidelor, emigranții au devenit importanți. Astfel, donațiile cetățenilor moldoveni de peste hotare au fost limitate la o anumită sumă, iar multe dintre partidele politice au protestat împotriva unor reglementări legale atât de stricte. Discursul politic și partidele politice nu s-au adaptat noilor realități sociale și în acest moment ar fi greu de spus, care dintre partidele moldovenești reprezintă interesele emigranților. Cu excepția unor încercări de a organiza congrese ale emigranților moldoveni la Moscova, partidele nu i-au considerat pe emigranți drept un electorat semnificativ. Spre deosebire de Kirghizstan, în Republica Moldova nu a apărut niciun Partid al Emigranților. Nici familiile emigranților nu par să se implice în viața politică sau să devină cetățeni activi, din contra se pare că migrația descurajează participarea civică.

Mai curios, în Moldova chiar și parlamentarii sunt potențiali muncitori sezonieri. Acesta este cazul Valentinei Cușnir, parlamentar. În timpul unei ședințe parlamentare, a recunoscut că în timpul concediilor de vară pleacă în Italia la muncă pentru a câștiga bani în plus. Declarația a stârnit numeroase critici din partea unor parlamentari comuniști, care susțineau că deputații nu au dreptul să muncească în alt elocuri decât Parlament.

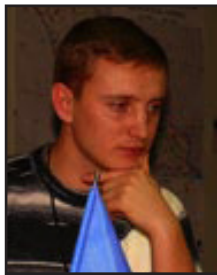
Prognoze

Remitențele au un impact enorm asupra familiei, comunităților locale și societății civile. La nivel

politic, emigranții nu sunt reprezentați, însă remitențele reprezintă o sursă de finanțare pentru numeroase partide politice. Nu este clar, dacă beneficiile economice pe termen scurt ale migrației vor compensa dezavantajele politice și sociale. Până acum, remitențele au contribuit la creșterea veniturilor unor gospodării, dar au fost rareori utilizate pentru investiții. Totuși, ultimele indicii, potrivit experților FMI (2008) sugerează modificarea modelului de consum observat în ultimul deceniu și arată că tot mai multe remitențe sunt direcționate către investițiile private. Acest lucru ar trebui să conducă la rândul său la o dezvoltare mai durabilă într-o țară în tranziție, care se bazează pe transferurile de peste hotare pentru soluționarea problemelor sale economice.

Referințe:

- Ellerman, D. (2005, August). Labor migration: a developmental path or a low-level trap? *Development in Practice*, 15 (5), 617-631.
- de Haas, H. (2005). International migration, remittances and development: myths and facts. *Third World Quarterly*, 26(8), 1269-1284.
- International Monetary Fund. (April 2008). *Raportul de țară No. 08/139*. Washington, DC: FMI.
- CBS-Axa. (2006). *Survey on labor migration*. Chisinau: Organizația Internațională pentru Migrație.
- Luecke, M., Mahmoud, T.O., & Pinger, P. (2007). *Patterns and trends of migration and remittances in Moldova*. Chisinau: Organizația Internațională pentru Migrație.
- Mansoor, A., & Bryce, Q. (2007). *Migration and remittances: Eastern Europe and the former Soviet Union*. Washington, DC: Banca Mondială.
- Shrooten, M. (2006, March). *Workers' remittances to former Soviet States*. Tokyo: The Institute of Economic Research, Hitotsubashi University.
- Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare. (2006). *Human development report 2007/2008*. Washington, DC: UNDP. Accesat la 23 iulie, 2008, la http://hdrstats.undp.org/countries/data_sheets/cty_ds_MDA.html
- Banca Mondială. (2006). *Global economic prospects: economic implications of remittances and migration*. Washington, DC: World Bank.
- Banca Mondială. (2008). *Migration and remittances: factbook 2008*, Washington, DC: Banca Mondială.

Sergiu Panainte
sergiu.panainte@gmail.com

MOLDOVA ȘI ROMÂNIA: REVENIREA LA NORMALITATE SAU O FALSĂ RECONCILIERE?

Context

Luna trecută a fost importantă pentru politica externă a Moldovei prin prisma vizitei ministrului de externe român la Chișinău, având în vedere relațiile încordate dintre cele două state. Așteptările au fost suficient de mari pentru a atrage atenția mass-media de pe ambele maluri ale Prutului. Totuși, întâlnirea dintre Comănescu și Stratan a avut loc în spatele ușilor închise, urmată de o scurtă conferință de presă, care nu a fost edificatoare cu privire la rezultatele reuniunii. Doar mai târziu a fost clar că au fost făcuți câțiva pași către reducerea tensiunilor moldo-române și redeschiderea dialogului politic, cel puțin pînă la alegerile parlamentare din România de la sfîrșitul acestui an și din Moldova de la începutul anului viitor. Cea mai mare realizare a vizitei a fost însă decizia de a deschide un consulat român la Cahul și unul moldovean la Iași. Au existat de asemenea speculații privind deschiderea a încă două consulate la Bălți și Constanța, idee promovată de autoritățile moldovene dar neconfirmate de către țara vecină.

Ofensiva moldoveană s-a intensificat pe vectorul european. Președintele Voronin a dat instrucțiuni guvernului să îmbunătățească relațiile cu Franța, țara care deține în prezent președinția Uniunii Europene. Dată fiind apropierea campaniei electorale, negocierile ar trebui să înceapă din punctul său de vedere înainte de alegeri; scopul acesteia este de a contracara speculațiile despre importanța integrării europene pentru comuniști. Pe de altă parte, aceasta poate fi privită ca o modalitate de a priva opoziția de unica posibilitate de a reuși în campanie. Totuși, este puțin probabil ca aceasta să se realizeze. UE va aștepta să vadă dacă comuniștii învingători pot fi de încredere sau să construiască o nouă relație cu opoziția câștigătoare.

În afara primejdiei: pentru cât timp?

Vizita ministrului român de externe Lazăr Comănescu la inițiativa Chișinăului a ridicat câteva

întrebări importante despre relațiile moldo-române în general și în contextul României ca membru UE, în particular. În mod tradițional, aceste relații au fost cel puțin nesatisfăcătoare. Au existat ameliorări sporadice, dar determinate de interese și circumstanțe specifice și nu intenții reale menite să dezvolte o relație de succes între două state românești.

Vizita recentă a avut o semnificație politică importantă, avînd drept obiective soluționarea chestiunilor arzătoare privind Tratatul de Bază și Acordul privind frontiera asupra cărora Moldova insistă. România de asemenea se află în postura de vecin dificil, membru UE, care nu poate să își rezolve problemele de graniță cu țara vecină și în consecință trebuie găsită o soluție. Pe de altă parte, ideea promovată de un fost angajat al MAEIE, Vlad Lupan, pare să aibă un grăunte de adevăr. Conducerea moldoveană acționează pornind de la un avantaj electoral. Atîta vreme cît Rusia nu a putut fi convinsă să sprijine demersurile partidului comunist cu privire la rezolvarea conflictului transnistrean și negocierile sunt încă blocate, comuniștii au trecut la Planul B. Aceasta presupune dezghețarea relațiilor cu Bucureștiul, care trebuie să înfurie Rusia, dar în cele din urmă Moldova obține semnătura română atît pe Tratatul de bază și pe Acordul privind frontiera și ulterior le aduce pe tavă Moscovei. Astfel, comuniștii își asigură sprijinul rusesc pe care îl caută cu disperare pentru cîștigarea alegerilor.

Oricum, Comănescu a fost foarte precaut în toate întîlnirile pe care le-a avut cu oficialii moldoveni - Voronin, Greceanii și Stratan. În timp ce Voronin numea vizita ministrului de externe român drept cea mai placută, productivă și promițătoare vizită a oficialilor români din ultimul timp, singurul lucru cert care a reieșit a fost decizia anunțată mai tîrziu de ministrul Stratan referitor la deschiderea a două noi consulate, unul în Cahul și unul în Iași. În vreme ce consulatul românesc este crucial pentru Moldova pentru a micșora presiunea asupra Secției Consulare

din Chișinău, consulatul moldovean din Iași o acțiune capricioasă a diplomației moldovene bazată pe principiul reciprocității. Declarația lui Stratan conform căreia semnarea Acordului privind micul trafic la frontieră va face ca mulți moldoveni să se îndrepte spre Consulatul din Iași este mai degrabă o minciună protocolară decât un adevăr obiectiv.

Astfel, chestiunea tratatelor rămâne deschisă, iar ambele părți declară că se află în ultimele etape de pregătire și că în curând aceste documente vor fi gata de a fi semnate. Se poate presupune că această vizită a avut rolul de a amâna confruntarea dintre București și Chișinău cel puțin pentru o perioadă. În ambele state campania electorală se apropie sau este în desfășurare și astfel de acțiuni sunt benefice pentru imagine. În plus, UE dorește o relație mult mai prietenoasă între Moldova și România. Apoi, sunt fonduri europene considerabile disponibile pentru proiecte transfrontaliere. Din acest motiv, Euroregiunea Dunării de Jos a fost de curând revitalizată drept persoană juridică în România, avînd scopul explicit de a atrage și utiliza aceste fonduri. Moldova este implicată direct în această chestiune și poate profita de pe urma ei. Așa cum se observă, există câteva argumente pentru îmbunătățirea dialogului între România și Moldova.

Totuși, cel mai probabil aceasta este o măsură temporară, o falsă reconciliere care a lăsat deoparte aspecte importante ale cooperării: relațiile politice, legăturile economice, învățământul, schimburile culturale etc. Moldova și România revin la normalitate, convenind asupra unui armistițiu pe durata alegerilor. Există posibilitatea ca după alegeri Chișinăul să aibă un guvern total diferit, unul care să fie mai cooperant decât comuniștii sau viceversa, schimbarea poate să aibă loc la București. Astfel, cu o nouă configurație, problemele existente pot primi o nouă soluție. Cel mai înțelept lucru este așteptarea și este exact strategia adoptată de Chișinău și București. Cei care sperau la o reconciliere reală și necondiționată trebuie să mai aștepte. Pentru cât timp? Cel puțin încă un an sau mai mult.

Din păcate, părțile au fost impuse să coopereze îndeaproape de către Mama-natură din cauza viiturilor care au afectat regiunile de nord ale Moldovei și României și de-a lungul râului Prut. O comisie comună a fost creată ca să supravegheze și realizeze deversări controlate la barajul Stânca-Costești pentru a evita distrugerea lui de către furia apelor Prutului. Dacă pentru moment relațiile politice au revenit oarecum la normalitate, ambele guverne trebuie să facă tot ce le stă în puteri ca să asigure și populației aflate în calea apelor o stare de normalitate.

Voronin vrea Moldova mai aproape de Franța: dar cum rămâne cu Germania și Marea Britanie?

Autoritățile moldovenești sunt tot mai determinate să obțină un Acord de Asociere de la UE. Nu este vorba doar de acord, ceea ce este în sine prea îndrăzneț, ci limitele temporale solicitate pentru el sunt forțate exagerat de mult. Voronin insistă ca negocierile sub egida Comisiei Europene trebuie să înceapă înainte de alegerile parlamentare preconizate pentru anul viitor pentru a exclude oricare îndoieli în privința intențiilor sincere de integrare europeană a partidului comunistilor. Oricât de sinceră și puternică nu ar fi această dorință, Moldova și în special partidul de la guvernare, sunt așteptați să își facă temele pentru acasă și să rezolve problemele existente.

În pofida acestui fapt, Voronin a „ordonat” guvernului să îmbunătățească relațiile cu Republica Franceză care deține la moment președinția UE pentru a doua jumătate a anului 2008. Astfel, comuniștii speră ca Franța va susține ideea sus menționată și o vor pune pe agenda președinției sale. Cu toate acestea, după cum demonstrează acțiunile externe ale guvernului francez, Franța e mai mult interesată de regiunea mediteraneană decât de Europa de est. Procesul de la Barcelona lansat în 1995 la inițiativa franceză a fost transformat într-un parteneriat, iarăși la insistența Parisului. În schimb, Franța a fost mult mai reticentă în ceea ce privește noii vecini din Europa de est, decât față de fostele sale colonii din bazinul Mării Mediteraneene.

Prin urmare, efortul lui Voronin de a „vâna” susținerea Franței este un exercițiu destul de dificil. În afară de aceasta, relațiile politice cu această putere majoră în UE nu au fost foarte intense, cum ar putea crede unii. De asemenea, business-ul francez este reprezentat insuficient pe piața moldovenească. Cu excepția companiilor „Orange” și „La Farge”, nici o altă companie franceză majoră nu a manifestat interes pentru Moldova.

În schimb, Germania, un alt membru influent din cadrul UE întotdeauna a manifestat destul de mult interes pentru această parte a Europei. Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-est este o inițiativă germană și apartenența Moldovei la această organizație a devenit o realitate doar după intervenția Berlinului. În aceeași ordine de idei, oficialii germani mereu au susținut perspectivele europene ale Moldovei. Mai mult decât atât, este bine știut că Germania este țara care contribuie cel mai mult la bugetul UE și vocea sa cântărește mult la luarea deciziilor importante. Din acest motiv ar fi indicat ca guvernarea să ia în calcul opțiuni viabile de căutare a partenerilor pentru planurile sale

de integrare europeană. Un interes sporit pentru Germania, un dialog activ cu autoritățile acestui stat, schimburi culturale și educaționale ar trebui să demareze un proces prin care Germania să se angajeze mai mult în raporturile sale cu Chișinăul. În mode evident, cu așa un avocat, speranțele Moldovei la integrare europeană vor obține mai multă pondere.

Al treilea mare actor ca importanță în cadrul UE este Marea Britanie. Relațiile cu Londra sunt și mai puțin dezvoltate în comparație cu cele franceze. Ambasadele au fost deschise reciproc doar câțiva ani în urmă și de atunci dialogul bilateral nu a cunoscut o ascensiune notorie. Deși Marea Britanie nu este prea încântată de UE și în special posibilitatea unei structuri federative, ea întotdeauna a susținut ideea extinderii, anume din motivul de a face Uniunea mai difuză și a contracara încercările de a o transforma într-o federație. Oricare nu ar fi raționamentele din culise ale Londrei, posibilitatea de a obține suportul ei trebuie exploatat la maxim. În așa fel, având asentimentul german și britanic, cumulat de o susținere activă din partea noilor membri ai UE și inițiativa polono-suedeză a unui parteneriat estic, Moldova ar putea să se simtă bine pusă pe picioare în ceea ce privește perspectivele sale europene. Iată de ce accentul trebuie pus nu doar pe țara care deține președinția UE, ci pe actorii cheie care fac politica în cadrul Uniunii și aceștia sunt în mod evident Germania, Franța și Marea Britanie

Proгноze

Per total, luna trecută a fost importantă pentru relațiile moldo-române. În pofida faptului că vizita ministrului de externe Comănescu nu a adus mult-asteptata reconciliere, cel puțin ea a pus sfârșit confruntării tacite dintre cele două state pentru un timp determinat. Motivul din spatele acestei stări de

fapt pare a fi apropierea alegerilor pe ambele maluri ale Prutului și probabil decizia claselor politice de a lua o pauză. Rezultatul alegerilor ar putea sugera alte moduri și metode de soluționare a problemelor ce stau în calea cooperării bilaterale.

Date fiind aceleași alegeri, Voronin încearcă să lipsească opoziția de unicul ei atu – acela de a milita pentru o integrare europeană adevărată pentru Moldova. În opinia președintelui, apropierea de Franța și deschiderea negocierilor asupra noului acord-cadru cu UE înainte de alegeri ar putea îmbunătăți poziționarea Partidului Comuniștilor în sondajele de opinii și eventual să-i aducă mai multe mandate în viitorul Parlament.

Așteptata vizită a președintelui ucrainean Iușcenko nu a avut loc, probabil din cauză inundațiilor care au afectat Ucraina și care au avut repercusiuni grave asupra Moldovei și României. Totuși, există speranța ca această vizită să aibă loc la începutul lunii septembrie.

Prognozele pentru august sunt sărăcicioase dat fiind faptul că Parlamentul a plecat în vacanță și președintele Voronin îi va urma în scurt timp. Guvernul trebuie să se ocupe de înlăturarea consecințelor provocate de viituri și din acest motiv este probabil să se desfășoare mai puțină activitate pe plan extern.

Negocierile asupra soluționării conflictului transnistrean nu au fost realuate, deși a fost lansat un nou plan de reglementare de către Chișinău, o combinație dintre pachetul Chișinăului și planul Kozal, care în mod clar a fost respins de Tiraspol. De asemenea activitatea comisiilor mixte de asigurare a încrederii este paralizată și nu există semnale încurajatoare care să sugereze realuarea convorbirilor în cadrul lor.

Grosu Vitalie
grosuvitalie@hotmail.com

ÎNDELUNGA CĂUTARE A „APROPIATEI REGLEMENTĂRI” A CONFLICTULUI TRANSNISTREAN

Sumar

Potrivit declarațiilor de la sfârșitul lunii iunie ale ministrului reintegrării V. Șova, autoritățile centrale de la Chișinău sunt dispuse de a acorda regiunii transnistrene statutul de republică cu dreptul de a avea propria sa Constituție. Întâlnirea mediatorilor și observatorilor cu autoritățile de la Chișinău și Tiraspol din 22 iulie, reuniunea informală din 23 iulie în formatul 5+2 a tuturor participanților la procesul de negociere au captat atenția societății moldave pe fondul unor astfel de declarații. În pofida iluziei „dezghețării” conflictului reuniunea informală s-a finalizat cu unele constatări și afirmații de ordin general, iar relațiile între părți dau dovadă de profunde divergențe rămânând destul de complexe.

Anularea de către Curtea de Apel Comrat a alegerii lui A. Harlamenco pe 4 iulie în calitate de președinte al Adunării Populare din Găgăuzia și protestele organizate pe 19 iulie în Comrat împotriva ingerinței autorităților comuniste centrale în sfera autonomiei regiunii au generat noi riscuri la adresa securității și stabilității Republicii Moldova. Punctul culminant al demonstrațiilor l-a constituit înaintarea cerințelor de transformare a statutului UTAG din autonomie în republică. În contextul discuțiilor pe marginea reglementării conflictului transnistrean astfel de evoluții sunt convenabile forțelor politice dispuse a promova principiul federalizării Republicii Moldova.

În pofida faptului că dispune de importante mijloace de influențare a situației din regiune, precum și angajamentului asumat de contribuție la întărirea încrederii între părțile conflictului transnistrean, Federația Rusă a manifestat o atitudine rezervată față de recente inițiative ale Republicii Moldova, fapt recunoscut de președintele Voronin în timpul conferinței de presă din 23 iulie. Solicitarea Gazprom-ului, aflat

sub controlul Kremlinului, de achitare de către Republica Moldova a datoriilor pentru gazele furate de autoritățile separatiste pe parcursul anului 2006 a contribuit la destabilizarea firavului dialog între Chișinău și Tiraspol și a constituit o provocare la adresa autorităților de la Chișinău pe fondul runde actuale de discuții pe marginea conflictului.

Excesul de optimism în contextul dialogului cu elemente de monolog.

Prioritatea întâi a politicii promovate de autoritățile comuniste pe parcursul lunii iulie, ca și în cele câteva anterioare a constituit-o reglementarea conflictului transnistrean. În vederea realizării acestui obiectiv autoritățile comuniste au supus întreaga politică externă, cea mai evidentă manifestare fiind abandonarea participării la summitul GUAM de la începutul lunii iulie, dar cu regret nu și a politicii interne în vederea promovării reformelor reale și sporirii atractivității societății moldave. O astfel de situație a generat profunde discuții la Chișinău. Potrivit opiniei unor experți, autoritățile comuniste într-adevăr ar urmări elemente ale interesului național și reglementarea reală a conflictului (chiar în forma stângace în care o fac), pe când în opinia unor alora autoritățile comuniste au demarat deja campania electorală din 2009, iar captarea atenției asupra problemei transnistrene este o bună strategie de manipulare cu opinia publică, o strategie de distragere a atenției de la altele nu mai puțin stringente probleme ale societății.

Potrivit declarațiilor efectuate de Președintele Republicii Moldova, la 23 iulie în cadrul unei conferințe de presă, la moment există toate premisele reglementării conflictului transnistrean, iar conflictul ar putea fi reglementat până la finele anului 2008. Succesiunea evenimentelor și starea de fapt a dialogului între Chișinău și Tiraspol denotă

totuși, lipsă de încredere și profunde divergențe de interese sau chiar interese incompatibile, iar atitudinea Federației Rusie pare să le contrazică în privința existenței tuturor premiselor.

În cadrul seminarului „Dialoguri transnistrene” din 28 iunie 2008, ministrul moldovean al Reintegrării V. Șova, a afirmat disponibilitatea autorităților de la Chișinău de a recunoaște statutul de republică Transnistriei, dar fără recunoașterea dreptului de veto, inclusiv și garantarea dreptului la proprietate, statutul de neutralitate a Republicii Moldova, etc. Pe fonul tradiționalei politici a autorităților moldovene pe problema transnistreană aceste oferte se înscriu perfect în logica permanentelor cedări ale Chișinăului în fața autorităților separatiste, care pot fi atestate pe întreaga perioadă de derulare a conflictului. Sumate asemenea acțiuni constituie un proces al „micilor victorii” care încurajează Tiraspolul în urmărirea obiectivului independenței.

Trebuie de menționat că intenția acordării statutului de republică regiunii transnistrene vine din partea Președinției Republicii Moldova în pofida faptului că Constituția prevede că statul este Republică Parlamentară. Absența discuțiilor cu Parlamentul (principala instituție a statului) și Opoziția pe marginea unei astfel de oferte vine astfel în contradicție cu declarațiile dezvoltării durabile și stabile a conflictului și ar putea genera noi crize politice în societatea moldoveană. Declarațiile unor oficiali ai UTAG pe parcursul lunii iulie privind posibilitatea solicitării unui nou statut pentru regiunea autonomă, nu mai mic decât cel al Transnistriei este în acest sens o consecință a unor astfel de inițiative a autorităților centrale.

Ridicarea planșei ofertelor Chișinăului tocmai la statutul de republică în condițiile păstrării șanselor unui eșec al negocierilor actuale constituie nu tocmai o inițiativă reușită. Acest fapt ar putea să determine întărirea unei limite minime a viitoarelor oferte chiar în pofida unui context internațional mai pozitiv caracterizat pe viitor de ascensiunea prezenței UE. Trecerea timpului ce determină sporirea rolului UE regiune este în favoarea Republicii Moldova, iar acțiunile pripite a autorităților statului sunt capabile a destabiliza și compromite șansele normalizării reale a situației.

În pofida oferirii statutului de republică autoritățile de la Tiraspol s-au arătat dezinteresate realizând acțiuni imediate menite să exprime tranșant dezinteresul. Astfel, mimarea comportamentului statelor suverane prin semnarea cu autoritățile separatiste din Georgia a unui șir de acte juridice de cooperare pe 4 iulie 2008, dintre care se

evidențiază cel de asistență militară reciprocă semnat cu Osetia de Sud, deschiderea pe 17 iulie 2008 la Tiraspol a reprezentanței diplomatice a regiunii separatiste Abhaze, precum și multe alte acțiuni constituie un mesaj clar că obiectivul autorităților separatiste este independența sau după cum se exprimă acestea „egalitatea statutului cu Republica Moldova”. Într-un astfel de context re-integrarea regiunii separatiste în opinia autorităților de la Tiraspol este posibilă numai în baza principiului federalizării, intens promovată și de autoritățile ruse. Desigur că acțiunile mai sus menționate, precum și duritatea poziției luate de transnistreni urmăresc compromiterea negocierilor actuale.

Cea mai evidentă acțiune de manifestare a neglijenței și disprețului față de actualele negocieri din partea autorităților transnistrene a constituit-o absența lui I. Smirnov, de la întâlnirea cu reprezentanții mediatorilor și observatorilor ce a avut loc la 22 iulie 2008 la Tiraspol, în pofida coordonării anterioare a acțiunilor. Pe fonul unor astfel de evoluții declarațiile autorităților de la Chișinău creează impresia unui monolog, orientat mai mult spre crearea de iluzii și imagini în ajunul campaniei electorale, decât urmărirea unei atente strategii de rezolvare durabilă și democratică a conflictului transnistrean și informare corectă a societății pe marginea unei probleme de importanță națională.

Readucerea Găgăuziei în jocul politic al reglementării transnistrene.

Prelungirea crizei alegerii președintelui AP a UTA Găgăuzia, analizată în detaliu în numărul precedent al PSS, a culminat cu noi evoluții și declarații și a determinat în esență noi riscuri la adresa securității și stabilității Republicii Moldova. Manifestațiile organizate la 18 iulie în Comrat împotriva ingerinței autorităților centrale comuniste în sfera autonomiei locale a regiunii au culminat cu înaintarea revendicărilor de modificare a statutului regiunii din autonomie în republică și solicitarea unei cote de reprezentare în Parlamentul de la Chișinău. Totodată, declararea de către Curtea de Apel Comrat a ilegalității alegerii, pe 4 iulie, a lui Ana Harlamenco în funcția de președinte a AP Găgăuze, precum și a alegerii președinților și vicepreședinților comisiilor permanente continuă blocarea funcționării AP, iar politica autorităților centrale pare să nu fie orientată spre depășirea situației de criză.

Inițiată ca o simplă problemă ce ține de lupta pentru putere politică în cadrul autonomiei, criza a degenerat într-o acțiune care determină riscuri

suplimentare la adresa securității RM, iar pe fonul reglementării transnistrene este capabilă să agraveze situația și să reducă din marja de manevră a autorităților de la Chișinău în procesul de negociere.

Readucerea Găgăuziei pe arena discuțiilor privind soluționarea conflictului transnistrean este desigur convenabilă acelor forțe politice ce urmăresc federalizarea Republicii Moldova, cu toate consecințele de politică internă și externă ce ar reieși unui asemenea fapt. Într-o astfel de situație nu sunt clare motivele datorită cărora autoritățile comuniste au permis să fie atrase la agravarea situației din regiune. Comportamentul dubios, ne-democratic și neatent al autorităților comuniste ne-orientat spre depășirea rapidă a crizei alimentează starea de suspiciunea a autorităților găgăuze, dar totodată contribuie la sporirea neîncrederii societății transnistrene în recente inițiative de reglementare a conflictului.

În contextul unor astfel de evoluții este necesar de re-interpretat mult mai atent vizitele unor oficiali ai Federației Ruse în Găgăuzia (dintre care se evidențiază cea a lui S. Mironov din 21 mai 2008), considerate de presa din Moldova, pe fonul ne-efectuării unor vizite paralele în Transnistria, ca manifestări de bunăvoință. Încercările de repunere în discuție a statutului juridic al Găgăuziei plasează Chișinăul în starea securității de până la 1993, caracterizată de existența a două tendințe separatiste. Sau se creează impresia încercării constituirii de către unele forțe a unei situații favorabile promovării principiului federalizării și concepției memorandumului Kozak.

Federația Rusă în așteptarea alegerilor

Întâlnirea mediatorilor și observatorilor cu autoritățile de la Chișinău și Tiraspol din 22 iulie, precum și reuniunea informală în formatul 5+2 din 23 iulie de la Vadul lui Vodă au creat impresia unui consens în privința viitoarelor evoluții ale negocierilor. Cu toate acestea, etalarea unei poziții rezervate a Rusiei față de recente propuneri ale Chișinăului în combinație cu nemulțumirile afișate ale Transnistriei impune o notă de pesimism în privința perspectivelor negocierilor.

Sporirea rolului Occidentului în procesul de reglementare a conflictului transnistrean la sigur ne-mulțumește Federația Rusă. Rezerva cu care a abordat aceasta propunerile Chișinăului este elocventă și exprimă ne-coincidența intereselor sale geopolitice cu propunerile înaintate de autoritățile moldovene cu sprijinul Occidentului. Astfel, în pofida angajamentului de a „contribui la întărirea

încrederii între părți”, solicitarea „Gazprom-ului” prin intermediul deciziei Arbitrajului Comercial Internațional (concern controlat de Kremlin) ca Republica Moldova să achite suma de 42 milioane USD pentru gazele furate de către autoritățile separatiste poate fi considerată o provocare și se pare că a avut ca obiectiv destabilizarea situației, acest fapt reușindu-i destul de bine.

Atitudinea rezervată a Federației Ruse exprimă ne-încrederea în manifestările de loialitate ale autorităților comuniste de la Chișinău. Se pare că intenția căutării recunoașterii internaționale a neutralității, loialitatea manifestată la ultimele reuniuni ale CSI, ne-participarea Președintelui Voronin la summitul GUAM de la începutul lunii iulie nu sunt apreciate ca fiind îndestulătoare pentru obținerea susținerii ruse pe marginea reglementării transnistrene.

Recentele declarațiile ale Președintelui Voronin privind renunțarea la recunoașterea internațională a neutralității constituie reacție la atitudinea rezervată a Rusiei și pot constitui bază a unor noi contradicții în relațiile ruso-moldave. Schimbarea abuzivă, ne-organizată și surprinzătoare a vectorilor de politică externă și politicii de securitate de către autoritățile comuniste sporesc ne-încrederea partenerilor internaționali, inclusiv a Rusiei, față de Republica Moldova, și în consecință starea de instabilitate a societății moldave. Într-un astfel de context se pare că obiectivul major al autorităților comuniste este nu atât garantarea securității prin realizarea unei strategii durabile în domeniu, cât căutarea electoratului în pragul campaniei din 2009.

Prognoze

Discuțiile pe marginea conflictului transnistrean par să nu fi anulat divergențele privind soluționarea politică a conflictului. În acest sens, este de așteptat ca discuțiile să se centreze pe unele probleme ce țin de utilitatea economică a părților implicate în conflict. Cu toate acestea, profundele divergențe de ordin politic sunt în stare să limiteze posibilitățile atingerii consensului inclusiv pe subiectele ne-politice, iar stabilitatea rundei actuale de discuții fiind foarte firavă.

Continuarea înrăutățirii relației dintre autoritățile comuniste și autoritățile Găgăuziei va spori nemulțumirea populației găgăuze. În acest sens, este de așteptat ca revendicările de transformare a autonomiei Găgăuze în republică să fie vehiculate de către unele forțe politice pro-ruse în apropiata campanie electorală din 2009. Totodată, criza politică din UTA Găgăuzia va fi folosită de aceste

forțe politice în vederea limitării marjei de manevră a autorităților de la Chișinău și Occidentului în runda actuală a dialogului transnistrean, iar într-un astfel de context este de așteptat sporirea crizei politice din Găgăuzia și Republica Moldova.

Atitudinea rezervată a Federației Ruse constituie reacția la sporirea rolului Occidentului la runda actuală de negocieri. Este de așteptat ca aceasta să întreprindă acțiuni de preluare a inițiativei pentru a nu permite transformarea cazului transnistrean într-un caz de implicare reușită a Occidentului în reglementarea conflictelor și care ar putea să constituie exemplu și pentru regiunile separatiste din Georgia. Accentul urmează să fie pus pe aprofundarea

cooperării politice cu autoritățile transnistrene, iar inițierea organizării unei posibile întâlniri între președintele Rusiei și liderul separatist de la Tiraspol fiind elocventă în acest sens. Este de așteptat totodată, ca Federația Rusă să încerce să-și sporească eforturile de promovare a intereselor sale pe fonul apropierii alegerilor din 2009 din Republica Moldova, când autoritățile de la Chișinău vor fi mult mai vulnerabile la presiunile sale, inclusiv prin imixtiune și ingerință în procesul electoral. Într-un astfel de context, declarațiile grăbite a președintelui Voronin privind organizarea alegerilor inclusiv în Transnistria în 2009 sunt surse de insecuritate generală la adresa societății moldovene și cursului de integrare europeană.

www.viitorul.org

Acest buletin este o publicație analitică lunară bilingvă care are drept scop analiza politicii interne, externe și de securitate a Republicii Moldova.

Autorii "Political and Security Statewatch": Ion Marandici, Sergiu Panainte, Vitalie Grosu.
Pentru orice comentarii sau abonare la acest buletin vă rugăm să ne contactați la ghenadie.mocanu@viitorul.org sau idis_viitorul@mdl.net.

Coordonator al buletinului: Ghenadie Mocanu.

Contacte:

Chisinau, Str. Iacob Hincu, 10/1, 2009 MD, Republica Moldova
Tel/fax: (+ 373/22) 21 09 32; 21.36.32; 22.71.30
E-mail: idis_viitorul@mdl.net
Web: www.viitorul.org

● **Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) "Viitorul"** reprezintă o
● organizație de cercetare, educație și de promovare, care activează într-o serie de domenii
● legate de: analiză economică, guvernare, drept, științe politice, management instituțional
● și strategii.

● Misiunea IDIS este de a contribui la creșterea unui mediu liberal și democratic în Moldova,
● ca și în alte democrații incipiente, consolidarea autorităților locale și regionale, oferirea
● de asistență la consolidarea societății civile în care cetățenii pot acționa în numele lor
● în temeiul drepturilor civile și politice de care se bucură; schimbul liber de informație și
● consolidarea scopurilor care întăresc guvernarea eficientă.

● IDIS reprezintă o platformă comună care reunește mai multe grupuri de intelectuali
● preocupați de succesul tranziției în țările lor spre economia de piață și societatea liberă.
● IDIS îi ajută pe cetățeni să-și consolideze energiile, valorile și virtuțile civice, oferindu-le
● suportul moral, intelectual și logistic, în ceea ce privește dezvoltarea de proiecte și inițiative.
● În virtutea acestei misiuni, IDIS a stabilit mai multe legături utile dintre mediul academic
● și cel al decidenților politice, generând o bază solidă pentru analiză de politici publice și
● recomandări pe diverse areale sensibile pentru interesul public, crearea și diseminarea
● de practici pozitive, standarde de bună guvernare și instrumente credibile de analiză
● economică.c